

Deprem ve Korunma

TANIMI

Yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesi ya da yarıdağların püskürme durumuna geçmesi nedeniyle oluşan sarsıntılardır. Depremlerin büyüklüklerine göre yer yüzeyinde verdiği hasar çok yüksek oranda can ve mal kaybına yol açmakta, sosyal hayatı ve ülkenin ekonomik durumunu felç etmektedir.

Depremin olacağını önceden tespit eden cihazlar veya yöntemler henüz bulunamamıştır. Bu nedenle, depremle içi içe yaşayan ülkeler depremin yaratacağı olumsuz etkilere karşı hazırlıklı olmak zorundadır. Ülkemiz topraklarının %92'sinin deprem riski taşıdığı, nüfusumuzun da %95'inin bu bölgeler üzerinde yaşadığı bilinmektedir. Bu da bize, ülkemizde bu konu ile ilgili hazırlık çalışmalarının sürekli ve etkili olarak yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

DEPREM ÖNCESİNDE ALINACAK ÖNLEMLER

- Yerleşim bölgeleri titizlikle belirlenmelidir. Kaygan ve ovalık bölgeler iskana açılmamalı, Gevşek toprağa sahip meyilli yerlere ev yapılmamalıdır.
- Yapının genel ve deprem güvenliğine dikkat edilmelidir. Yapı Tekniğine ve İnşaat Yönetmeliğine uygun, sağlam olarak yapılmalıdır.
- Tüm bireylere, "Deprem, Alınacak Önlemler ve İlk Yardım" konularında gerekli olan bilgiler verilmeli, beceriler kazandırılmalıdır.
- İmar planında konuta ayrılmış yerler dışındaki yerlere, dik yarıların yakınına, dik boğaz ve vadilerin içine, çok kar yağın ve çığ gelen yamaçlara ev ve bina yapılmamalıdır.
- Mevcut binaların dayanıklılıklığı arttırılmalıdır.
- Sigorta sistemine dahil olunmalıdır.
- Ev satın alırken yukarıda belirtilen konular göz önünde bulundurulmalıdır.

Sorumluluk taşıyan her birey; aşağıdaki konularda bilgi ve beceri sahibi olmalıdır:

- Ülkemizde her an deprem olabilir. Her birey "Depremle Yaşamayı Öğrenmek" zorundadır. Bu nedenle "Deprem Öncesinde, Sırasında ve Sonrasında Alınması Gereken Önlemler" konusunda bilgi ve beceri sahibi olunmalı, gerekli tedbirler alınmalıdır. Olaylar karşısında bilinçli ve soğukkanlı davranıldığı taktirde olumsuzluklar en az zararla atlatılacaktır.
- Evlerde, okullarda ve işyerlerinde, içinde bulunanların güvenliğinin sağlanabilmesi ve kargaşalıkların önlenmesi için "Deprem Güvenlik Planı", "Tahliye Planı" ve "Deprem Sonrası Buluşma Planı" yapılmalıdır. Planlar gereği, bilinmesi gereken bilgiler ve alınması gereken önlemler sağlanmalıdır.
- Bulunulan ortamda deprem olması halinde: nerelere, ne şekilde sığınılacağı, ne şekilde hareket edileceği, nereye, ne şekilde tutunulacağı bilinmelidir.
- Evlerde, okullarda ve işyerlerinde değişik büyüklükteki depremlere karşı senaryolar hazırlanmalı, zaman zaman tatbikatlar yapılarak hazırlıklı olunmalıdır.
- Yangın, gaz kaçaqları, su ve kanalizasyon borusu patlamalarına karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Yataklar; sabitlenmemiş devrilebilecek elbise dolabı, raf vb. eşyalar ile pencerelerden uzakta yerleştirilmeli, gece yatarken oda kapıları açık bırakılmamalı, kapı arkasına yatak, yorgan, halı vb. malzemeler konulmamalı, cam kırılmalarının vereceği hasardan korunmak için perdeler kapalı tutulmalıdır.
- İlk yardım kurslarına katılmaları sağlanmalı, gerekli bilgi ve beceriler kazanılmalıdır.
- Ev, okul ve işyerlerindeki elektrik, gaz, su şebekelerinin gerektiğinde kapatılabilmesi için ana şalter ve vanaların yerleri ve nasıl kapatılacağı öğrenilmelidir.
- Yangın söndürme cihazlarının nasıl kullanılacağı öğrenilmeli, evlerde de bu cihazların bulundurulması sağlanmalıdır.
- Hiçbir yerden yardım alınmaksızın 72 saat (Üç gün) veya daha uzun bir süre boyunca, evlerde, yurtlarda, işyerlerinde ve arabalarda hayatta kalma mücadelesini vermeye hazırlıklı olunmalıdır. Gerekli olan malzemeler depolanmalıdır.
- Deprem sırasında denizde meydana gelebilecek dalgalar, özellikle deniz kenarında yaşayanlar için tehlike yaratabilir. Gerekli önlemler alınmalıdır.
- Mahalle haritası edinilmelidir.
- Yerleşim birimlerine en yakın hastane, eczane, itfaiye, polis noktası, ambulans yükleme noktaları önceden öğrenilmelidir.
- Acil durum yetkililerine (Sivil Savunma, İtfaiye, Kurtarma Ekipleri, Asker, Polis...) güvenilmeli, çocuklara bu kuruluşların önemi, telefon numaraları ve telefonla nasıl arayacakları öğretilmelidir.

- Aktif bir sivil savunma teşkilatı oluşturabilmek için görevlilere başvurulmalıdır. Bu amaçla kurulmuş gönüllü kuruluşlar teşvik edilmelidir.
- Ailede bulunan yaşlı, hasta ve özürli kişilere nasıl yardım edileceği planlanmalıdır.
- Resmi ve özel büyük kuruluşlarda "Acil Kurtarma Ekipleri" oluşturulup eğitilmeli ve gerçek senaryolara göre tatbikatlar yapılmalıdır.
- Her sokak, site ya da apartman sakinleri deprem öncesinde içerisinde jeneratör, beton kırma, demir kesme, kaynak, kriko gibi alet ve makinelerin bulunduğu kulübelere açık alanlara inşa ettirmeli, aletlerin periyodik kontrollerini yapmalı ve çalışır durumda tutmalıdır. Ayrıca önceden yeraltı içme suyu deposu da inşa ettirilmelidir.
- Bina ve çevresine ait yönlendirici ve bilgi veren krokiler yerleştirilmelidir.
- Deprem bölgeleri için ayrıntılı veri tabanları (Bina sayısı, nüfus, jeoloji, jeomorfoloji, yol, şehir, nüfus haritaları vb.) oluşturulmalıdır.
- Her birey için, acil durumlarda ihtiyaç duyabileceği malzemelerin bulunduğu KİŞİSEL ACİL DURUM ÇANTASI hazırlanmalı, kolayca ulaşılabilecek yakın bir yerde her an hazır bir şekilde bulundurulmalıdır.

KİŞİSEL ACİL DURUM ÇANTASINDA bulunması gereken malzemeler:

- Taşınabilir pilli radyo ve yedek pilleri
- El feneri ve yedek pilleri
- Döğük
- İlk yardım çantası ve kitapçığı
- Sürekli kullanılan özel ilaç
- Yiyecek (Bisküvi, konserve, kurutulmuş meyve, meyve suları...)
- Şişe su
- Mendil
- Tuvalet kâğıdı, temizlik malzemeleri
- Telefon kartı
- Bir miktar para
- Battaniye
- Eldiven, giyecek (iç çamaşırı, çorap, hırka ya da kazak), ayakkabı
- Not: Yiyecek ve sular belli aralıklarla yenileri ile değiştirilmelidir.
- Varsa, cep telefonlarının şarjlı olarak yakında bulundurulmasına özen gösterilmelidir.
- Ev, okul ve işyeri içinde güvenliği sağlamak için "Deprem Güvenlik Planı" yapılmalıdır.

DEPREM SIRASINDA YAPILACAK İŞLER

Bina içinde:

- Sakin olunmalıdır .
- Deprem başladığı ve sarsıntıların hafif olduğı dönemde, deprem öncesinde belirlenen önlemler hatırlanmalıdır.
- Bina içinde çıkış yakındaysa, deprem anında 10-15 saniye içinde bulunulan yerden açık güvenli bir alana derhal çıkılabiliyorsa, kaçılmalıdır.
- Çıkış yakın değilse, açık güvenli bir alana derhal kaçılmıyorsa, bulunulan mekânda; kesinlikle KOŞULMAMALI... mümkünse Acil Durum Çantası alınarak daha önceden belirlenmiş olan güvenli ve hayat üçgeni oluşturulabilecek bir yere (sağlam bir masa, sıra, dolgun ve hacimli koltuk, kanepeler, çekyat, içi dolu sandık, para kasası, kalorifer petekleri, döküm küvet, mutfak tüpü, fırın, çamaşır-bulaşık makinelerinin vb. YANINA) yakında bulunan yastık, kitap... vb. malzeme ile baş korunarak ya da baş iki el arasına alınarak cenin pozisyonunda UZANILMALIDIR. Bir yere de tutunmaya çalışılmalıdır.
- Genel ve deprem güvenliği olan sağlam binalarda; bilhassa küçük hacimli odalarda iki duvarın birleştiğı köşelere, kolon-kiriş altlarına, kapı eşiklerine ya da masa sıra vb. altlarına cenin pozisyonunda uzanılmalıdır.
- Derin derin nefes alınarak sakinleşmeye çalışılmalıdır.
- Yer sarsıntısı durana kadar SAKLANILAN YERDEN ÇIKILMAMALIDIR. (En az 60 saniye)
- Sabitlenmemiş ve devrilebilecek eşyalardan uzak durulmalıdır
- Merdivenlerden, balkonlardan, asansörlerden ve sütünsüz geniş sahanlı yerlerden uzaklaşılmalıdır.
- Ev içinde güvenli bir yere sakanılamıyorsa, pencerelere sırt dönük ve yukarıda sayılan sabitlenmemiş, devrilebilecek eşyalardan uzakta sırtı onlara dönük olmak suretiyle, yere diz çökmeli, yakında varsa-yastık, battaniye, elbise, kitap ve bunun gibi, dirseklerle yüz korunarak, eller boynun arkasında birleştirilmeli baş ve boyun korunmaya çalışılmalıdır.

- Gazla ve elektrikle çalışan aletler (soba, ocak, fırın vb.) açıksa, kapatılmalıdır. Kapatılmıyorsa, bu aletlere yakın olan kişilere, kapatmaya çalışmaları, fişleri prizden çekmeleri söylenmelidir. Mümkünse ana musluk kapatılmalı, ana sigorta gevşetilmelidir.
- Uykuda iken depremin olması halinde; derhal yatağın yanına uzanılmalıdır. Yataktan kalkmak mümkün olmazsa, şiltenin altına girilmelidir.
- Tekerlekli sandalyede oturanlar, tehlike anında tekerleklerini kilitleyip, baş ve boyunlarını varsa, yakındaki yastık, minder, kitap vb. ile, yoksa elleri ile korumaya çalışmalıdır.
- Çıplak ayakla dolaşılmalıdır. Yerdeki cam kırıkları vb. ayakları yaralayabilir.
- Mümkünse tüm çıkış kapıları ve çok katlı binalarda yangın merdivenlerinin kapısı açık tutulmalıdır.
- Bulunulan mekânlar terk edilirken baş, bir çanta, kitap, minder, yastık vb. ile korunmalıdır.
- Asansörler kesinlikle kullanılmamalıdır. Asansörde iken deprem olması halinde, kat çıkış düğmesine basılarak katta durdurulmalı ve asansör hemen terk edilmelidir.

Açık Alanda:

- Dışarıda bulunuluyorsa, dışarıda kalınmalıdır. Ancak binalardan, duvar diplerinden, pencerelerden, baca yakınlarından, kiremitlerden, bahçe duvarlarından, reklâm panolarından, balkon altlarından, uçurum kenarlarından, köprülerin üstlerinden ve altlarından, elektrik direklerinden ve tellerinden, çocuk bahçesinde kaydırak, tahterevalli, salıncak gibi oyun araçlarından uzak durulmalı ve güvenli bir açık alana doğru gitmeye çalışılmalıdır. Sarsıntı sona erinceye kadar orada kalınmalıdır. Etraftan gelebilecek tehlikelere ve binalardan düşebilecek yıkıntı parçalarına karşı hazırlıklı olunmalı ve tedbir alınmalıdır.
- Toprak kayması olabilecek, taş ve kaya düşebilecek dik kayaların yakınından ve yamaç altlarından uzaklaşılmalıdır.
- Deniz kıyısından uzaklaşılmalıdır. Yüksek yerlere doğru zaman kaybedilmeden kaçılmalıdır.
- Toprak altındaki kanalizasyon, elektrik ve gaz hatlarından gelebilecek tehlikelere ve yangınlara karşı hazırlıklı ve dikkatli olunmalıdır.

Araç Kullanırken Deprem Olması Halinde:

- Araç karayolunda seyir halinde ise; yolu kapatmadan sağa yanaşılıp durulmalıdır. Kontak kapatılıp motor durdurulmalıdır. Kontak anahtarı yerinde bırakılıp, pencereler kapatılmalı, araç içinde beklenmelidir. Ancak sarsıntı durduktan sonra açık alanlara gidilmelidir.
- Araç meskun mahallerde ise ya da güvenli bir yerde değilse; araç durdurulmalı, kontak anahtarı üzerinde bırakılmalı, dikkatli bir şekilde hareket edilmeli ve kapıları kapatılarak, derhal terk edilmeli, açık alanlara gidilmelidir.
- Araç köprülerden, alt ve üst geçitlerden, binalardan, elektrik direklerinden, enerji hatlarından, tünel giriş ve çıkışlarından, otoyol kenarlarındaki aydınlatma direklerinden, ses yalıtım duvarlarından, büyük kamyon ve tankerlerden, deniz kenarlarından uzak durdurulmalıdır.
- Sarsıntı sona erdiğinde de tedbirli olunmalıdır. Depremin zarar vermiş olduğu yollarda büyük yarıklar, çökmeler ve heyelanlar olabilir. Köprüler, viyadükler çökebilir. Depremin zarar verdiği yerlerden geçilmemelidir.

DEPREMDEN SONRA ALINACAK ÖNLEMLER

- Büyük bir depremden sonra hafif şiddette de olsa, artçı depremler olacaktır. Artçı depremler ek zararlar meydana getirebilir ve zarar görmüş yapıların tamamen yıkılmalarına neden olabilir.
- Depremin ardından kesinlikle panik olmamaya çalışılmalıdır. Sarsıntı geçtikten sonra bir iki dakika durarak sakinleşmeye çalışılmalıdır.
- İçinde bulunulan yapı (Ev, işyeri...) yıkılmamışsa, bulunulan mekanda tehlikeli bir durum olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Düşme tehlikesi olan kırık camlara ve yere düşmüş cam parçalarına dikkat edilmelidir.
- Yerinden oynayan çıkış yolu üzerindeki eşyalar kenara kaldırılmalıdır.
- Ortaliğa dökülmüş kimyasal maddeler ile yanıcı, parlayıcı, patlayıcı özelliği olan maddelere karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Tüp, elektrik, su ve varsa doğalgaz kontrol edilmelidir.
- En kısa sürede yangın kontrolü yapılmalıdır.
- Yanan sobalar varsa söndürülmelidir.

- Çevredekilerin yaralanıp yaralanmadığı kontrol edilmeli, ihtiyacı olanlara hızlı ve dikkatli bir şekilde ilk yardım uygulanmalıdır. Özel yardıma ihtiyacı olabilecek özürsüz, yaşlı, bebeklere... öncelikle yardım edilmelidir.
- Buzdolabının içi boşaltılmalıdır.
- Bulunulan mekanda tehlikeli bir durum olup olmadığı kontrol edildikten ve gerekli emniyet tedbirleri alındıktan sonra, uygun bir şekilde giyinmeli, evde görülebilecek bir yere durumu bildiren bir not bırakılmalı, önceden hazırlanmış olan ŞAHSİ ACİL DURUM ÇANTASI ile acil durumlarda ihtiyaç duyulacak malzemeler; alınarak, bulunulan yer önceden belirlenen yoldan kontrollü, hızlı, dikkatli ancak sakin bir şekilde terk edilmeli ve buluşma noktasına gidilmelidir.
- Kurulan kriz merkezlerine gidilmeli ve bulunulan durum belirtilmelidir.
- Bina zarar görmemiş ise, içeri girmek için en az bir saat beklenmeli, ilgililerin görüşü ve duyurusu doğrultusunda hareket edilmeli ve onların izni alınmadıkça içeri girilmemelidir.
- Ailenin güvenliği sağlandıktan sonra, kurtarma ve ilk yardım konusunda yeterli, bilgi ve beceriye sahip, sağlıklı problemi olmayan birkaç kişi bir araya gelerek birlikte etraftaki evleri dolaşmalı, yıkılan binalarda yardıma ihtiyacı olanlara kurtarma, ilk yardım ve enkaz kaldırma çalışmalarında yardımcı olmalıdır.
- Çok acil durumlar dışında telefon kullanılmamalıdır. Mecbur kalınmadıkça trafiğe çıkılmamalıdır.
- Deprem sonrası trafiğe çıkılması halinde tedbirli olunmalıdır. Deprem zarar vermiş olduğu yollarda büyük yarıklar, çökmeler ve heyelanlar olabilir. Köprüler, viyadükler çökebilir. Deprem zarar verdiği yerlerden geçilmemelidir.
- Gelişmeler, önlemler, uyarılar ve açıklamalar pilli radyodan takip edilmelidir. Sadece uzmanların ve resmi kaynakların (Kandilli Rasathanesi, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Valilik, Kaymakamlık, Emniyet Müdürlüğü vb.) açıklama ve uyarılarına uyulmalı, kulaktan kulağa yayılan şayialara ve söylentilere itibar edilmemelidir. Bu gibi durumlarda hırsızlar, yağmacılar gibi kötü niyetli insanlar, evler boşalsın diye yanlış deprem alarmı verebilirler. Bunlara karşı güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Kurtarma, ilk yardım, sosyal yardım ve diğer hizmetlerin aksamaması için yardıma gelen görevliler, gerçekten gereksinim duyulmadıkça meşgul edilmemelidir. Panik ve kargaşaya yol açmadan ilgili ve görevlilere yardımcı olunmalıdır.
- Deniz kenarı yerleşimlerinde, dev dalgalar (Tsunami) in oluşma olasılığına karşı deniz kenarından uzaklaşılmalıdır.
- Deprem sonrası çadırlar, yetkililerin gösterecekleri açık alanlara, geçiş yollarını kapatmadan yangın tehlikesi de gözetilerek 5 - 8 er metre ara ile düzgün sıralar halinde kurulmalıdır.
- Toplu iskân bölgesindeki kurallara ve yöneticilerin talimatlarına sabırlı bir şekilde mutlaka uyulmalıdır. Kargaşa, dedikodu ve huzursuzluğa izin verilmemelidir.
- Özellikle deprem sonrasında açılmış geçici iskan bölgelerinde halkın sağlığı için temizlik ve hijyen kurallarına uyulmalı ve uymayanlar uyarılmalıdır.
- Temizliğinden emin olunamayan sular içilmemelidir.
- Tuvaletler, yerleşim yerleri ve su kaynaklarından uzak, sineklere kapalı, koku çıkmayacak ve kolayca temizlenebilecek şekilde yapılmalıdır.
- Çöpler ağız kapalı bidonlarda saklanmalı, sık olarak yakılarak ya da gömülerek imha edilmelidir.
- Ürkmüş evcil hayvanlar sakinleştirilmeli ve koruma altına alınmalıdır.
- Başkalarının da ihtiyacı olabileceği düşünülerek lüzumundan fazla yardım malzemesi talebinde bulunulmamalı ve alınmamalıdır.
- Artçı depremler ihtimaline karşı tedbirler alınmalıdır.
- Aile bireyleri birbirleri ile dayanışma halinde olmalıdır. Özellikle çocuklar olayın etkisinden uzaklaştırılmalı ve onlarla konuşularak moral verilmelidir.

Enkaz Altında Mahsur Kalan kişi;

- Paniklemeden, sakin olarak durumu değerlendirmelidir. Kurtarma ekiplerinin en kısa zamanda yardım için gelecekleri unutmamalıdır. Enerjisini korumak için, yardım ekiplerinin sesini duyana kadar mümkünse uyumaya çalışmalıdır.
- Hareket kabiliyeti sınırlanmışsa, çıkış için hayatını riske atacak tehlikelerden (kopan elektrik telleri, gaz kaçaqları, cam kırıkları... gibi) kaçınmalıdır.
- El ve ayaklarını kullanabiliyorsa su, kalorifer, gaz tesisatına, zemine ya da tavana sert bir maddeyle vurarak, varlığını duyurmaya çalışmalıdır.
- Kurtarma ekiplerinin seslerini duymaya, sesini kullanabiliyorsa onlara seslenmeye çalışmalıdır.
- Çalışan makinelerin gürültülerini duyuyorsa, sabırla kurtarılmayı beklemelidir.

Unutmayınız ki; Erzincan depreminde Nurcan hemşire 9 gün, Senirkent sel ve heyelanında Gülsüm Nine 2 gün,

Dinar'da 9 kişi 36-48 saat, Adana depreminde Sercan GÜVERCİN ve Hatice Öğretmen 2 gün sonra, Marmara depreminde pek çok kişi 3 üncü, 4 üncü günlerde hatta 5 inci günde, son Düzce depreminde Şaziye BULUT 41 saat sonra enkazdan sağ olarak çıkartılabilmifitir.